

1

Високо в небі над степом десь на Сході України літав безпілотник. Він заледве міг зрозуміти, як тут опинився. Пам'ятав руки чоловіка у військовій формі, що його запускав. Але що то був за чоловік? Якою мовою він говорив? Безпілотник не міг пригадати.

Він пам'ятав тонку ниточку радіозв'язку, що якийсь час тримала його поміж небом та землею. У нього, мабуть, було якесь завдання, але коли ця ниточка раптово почала перетиратися і рватися, пам'ять потекла геть із його свідомості, як зіпсує мастило. Він бачив, як нерівна складка горизонту попереду починає тремтіти, а потім розгладжується – і з тієї миті безпілотник перестав до ладу розуміти, де небо, а де земля. Радіозв'язок стрімко рвався, і коли він зник остаточно, безпілотник відчув, що десь глибоко в електронних нутрощах йому стало водночас трохи боляче й лоскотно.

Якби він міг описати це якійсь людині, вона би подумала, що схожі відчуття бувають, коли здираєш кірочку з ранки, яка майже загоїлася.

Але безпілотник не знав жодної людини. Окрім військового, який його запуслав, — але від миті, коли зник зв'язок, безпілотник його майже не пам'ятав. Властиво, він пригадував лише руки. Великі долоні з обвітреною шкірою, на правій — каблучка, на лівій — татуювання. Дивне татуювання, тому легко запам'ятати: маленька птаха, набита на зовнішньому боці долоні між великим та вказівним пальцями.

Якщо безпілотник і знав колись інших людей — хтось же його мусив зібрати! — то тепер у його спритній електронній пам'яті не залишилося нікого. Він старанно запам'ятовував те, що просто зараз бачив перед собою, а бачив він тільки широкі, нескінченні степи десь на Сході України, і жодної людини серед них.

• • •

Безпілотник ніколи не дивився на себе у дзеркалі, але знав, який у нього вигляд. Він відчував кожну свою гаєчку і кожну лопать, навіть не замислюючись про це. Інакше він не міг би літати.

Він знав, що в нього є чотири ніжки-підпорки і чотири невеликі пропелери. Ніжки тримали його на землі, а пропелери піднімали в повітря. У нього

була дуже добра камера і чудова навігація, завдяки якій він завжди знав, де північ, південь, захід і схід. І, звісно, глибока і містка, як дно океану, пам'ять. Якби безпілотник учився в школі, то був би відмінником.

Він бачив людей – дорослих і дітей – і розумів, як сильно від них відрізняється. Направду, безпілотник ніколи не помічав нікого, схожого на себе, – когось, хто мав би чотири маленькі пропелери та ніжки-підпорки.

Він довго летів не зупиняючись. Людині могло би здатися, що це триває вже цілу вічність, але безпілотник досконало відчував час і міг чітко відраховувати секунди, навіть не замислюючись про це. Він лише помітив дивну річ – лопаті то одного, то іншого пропелера ставали немовби важчими, і тоді безпілотник трохи заносило. Він швидко повертав собі рівновагу, але не міг зрозуміти, що коїться. Підозрював, що в нього закінчується заряд батареї, і це було би справді кепсько, бо ж без цього він не здатен літати, а людина, яка могла б його зарядити, – невідомо де...

Безпілотник ще трохи покружляв і зрештою втомлено опустився на землю на узліссі, під височенною сосною, вершечок якої губився десь під самим небом. Він дивився на зірки, що поволі проступали на ньому, ніби виринали з темної води.

Коли ними вже всіяло весь горизонт, безпілотник несподівано для себе заснув.

Спати було цікаво. Такого він раніше не робив – безпілотники ніколи не були пристосовані до сання, але й для самотніх польотів без будь-якого зв'язку теж. Він уже звик, що з ним трапляються дивні речі.

Йому не снилися сни. Він просто отямився однієї миті, роззирнувся навколо і розумів, що вже полудень. А ще – що він почувається чудово, ніби його батарея знову заряджена на 100%. Це було найдивніше з усього, але безпілотник вирішив про це не замислюватися. Йому подобалося знову мати купу сил. Він із насолодою піднявся якомога вище в небо, зробив кілька віражів і полетів далі.

2

Жменька була ще юна, допитлива і дуже необережна. Понад усе Устим боявся, що вона забіжить куди-небудь, куди бігати не можна, і натрапить на міну. Тому брав її на повідець набагато частіше, ніж належало брати таку малу і стрибучу собаку.

Жменька походила з роду тих численних песиків, які залишилися одні, коли почалася війна і їхні господарі поїхали геть. Тож ніхто не знав напевне, хто її батьки. Жменьку, двох її братів та сестру підібрали військові – кілька щенят залишилися з ними на позиціях, а одне дісталось Устимові у подарунок. Спершу її кликали Женькою, але раз один із бійців жартома назвав її Жменькою, бо за часів свого глибокого дитинства вона вміщалася в нього на долоні. І так це ім'я й зосталося.

Окрім мін, Устим боявся, що росіяни раптово почнуть наступати і їм з мамою, татом і Жменькою

доведеться залишити дім, а військовим — їхні бліндажі та окопи. Але вони пообіцяли, що, якщо таке й станеться, щенят заберуть із собою. Бути покинутим вдруге за одну війну — це занадто, особливо як на цуценяче життя.

Щоправда, військові були впевнені, що відступати не доведеться. Або ж так вони казали Устимові. Як і всі дорослі, зрештою. Він, утім, вважав, що дорослі усього передбачити не можуть — ніхто ж не думав, що взагалі почнеться війна. Тому він не зводив очей зі Жменьки. Мама з татом не зводили очей із нього — теж боялися, аби з ним нічого не трапилось. Військові не зводили очей із горизонту, звідки час від часу прилітали кулі, міни та гранати. Коли це траплялося, доводилося ховатись у підвали. Устим ніколи не бачив тих, хто ці гранати кидає, і від цього ставало ще страшніше, вони немовби самі падали з неба. Дорослі також увесь час сперечалися про те, хто їх обстрілює. Хтось казав, що вже приїхали росіяни, хтось — що це місцеві бойовики. Тітка Люба із сусіднього будинку постійно кричала, що стріляють ті ж самі військові, від яких Устим отримав Жменьку.

Сперечалися завжди, щойно обстріли припинялися, і ніколи — у підвалах.

Устим знав, що десь далеко з того боку, звідки стріляли, був Донецьк, куди мама раніше їздила до двоюрідної сестри. Сам він ще ніколи

його не бачив, – а тепер і не можна було, бо все з того боку стало окуповане. Туди ніхто не їхав уже так багато днів, що іноді Устимові здавалося, ніби з того окупованого боку вже нічого не існує. Ніби все розчинилося в повітрі. Але хтось же мусив звідти стріляти.

Щоправда, що більше днів поспіль не лунали обстріли, то легше було про них забути.

І в один із таких днів Устим став такий неуважний, що загубив Жменьку.

Найперше він побіг на окраїну містечка, де починалося макове поле. Туди не можна було потикатися – поле було заміноване. Устим стояв і до болю в очах вдивлявся у маки, аж поки вони не почали перетворюватися на розмиті плями. Але там усе було тихо.

Тоді Устим побіг вулицями назад. Він гукав Жменьку і намотував на руку повідець, той на бігу розмотувався і волочився за Устимом по дорозі. Устим стискав той кінець, що кріпився до нашійника на Жменьчиній шиї, і кричав, кричав, кричав.

Ніхто з людей, що траплялися йому по дорозі, не переймався тим, що Устим загубив щеня. Люди тут постійно щось втрачали.

В Устима різало в грудях, коли він вибіг у кінець однієї з вулиць, де починалися гаражі, і впав у траву поміж ними. Він так захекався, що не міг навіть заплакати.

Сонце стояло в зеніті. Примруживши очі, можна було побачити крізь вії окремі його промені. Весняне повітря напиналося між ними, як свіжовипране після зими простирадло. Воно пахнуло всім тим, що встигаєш забути за час морозів. Устим думав, скільки всього може винюхати у цьому повітрі Жменька. Якби його нюх був хоча б уполовину такий гострий, він би вже, напевно, її знайшов.

У сонячному світлі, геть далеко під небом, що скидалося на перевернуту блакитну миску, щось повільно кружляло. Спершу Устим взагалі того не помічав, бо було схоже на пушинку. Потім – на муху. Потім – на велетенського джмеля. Потім воно опустилося настільки низько, що Устим упізнав безпілотник.

– Привіт, – сказав він Устимові.

– Здрастуй, – насторожено відповів Устим. Він знав, що такими штуками користуються військові. Безпілотник, щоправда, не скидався на зброю, принаймні вистрілити він не міг, хіба що гепнутись з розгону на голову. – Хіба ти повинен тут бути?

– Я не знаю, де я повинен бути. Я загубився, – сумно відповів безпілотник.

– О-о-о... Ого. Не знав, що таке буває. Хіба у вас немає якогось суперзв'язку? Ви ж ніколи не літаєте просто так... самі по собі.